

Promo-LEX a lansat Raportul nr. 2 al Misiunii de observare a scrutinelor din 20 octombrie

Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional a lansat astăzi cel de-al doilea raport de monitorizare, care cuprinde perioada 20 august – 17 septembrie.

Raportul reflectă în principal procesul de desemnare și înregistrare a competitorilor electorali, cadrul legal relevant acestui proces, prestația competitorilor electorali dar și activitatea organelor electorale orientate spre pregătirea pentru alegerile prezidențiale și referendumul din 20 octombrie.

Cadru legal. Raportul Misiunii de observare (MO) a evidențiat

un aspect important legat de participarea președintelui în exercițiu la alegerile din 20 octombrie. Anterior, Curtea Constituțională a subliniat că președintele trebuie să fie apolitic, iar desemnarea Maiei Sandu de către PAS a ridicat semne de întrebare cu privire la neutralitatea sa. Având în vedere imposibilitatea suspendării din funcție a președintelui în exercițiu pentru perioada campaniei electorale, MO Promo-LEX recomandă ca președintele să se abțină să participe la evenimente publice oficiale care pot fi percepute drept activități de promovare electorală și să limiteze la maxim utilizarea resurselor administrative în timpul campaniei electorale.

MO Promo-LEX a semnalat, de asemenea, incertitudini legate de refuzul Comisiei Electorale Centrale (CEC) de a înregistra unele grupuri de inițiativă, invocând motive precum apartenența politică a candidaților. Deși CEC susține că independența politică este o condiție esențială pentru a putea candida ca independent, legislația nu reglementează în mod expres un astfel de temei de refuz de înregistrare a grupurilor de inițiativă. Promo-LEX recomandă să fie făcute precizări în privința acestor aspecte pentru a asigura transparența și previzibilitatea procesului electoral.

Organele electorale. Consiliile electorale au fost constituite în termenul prevăzut de legislație. În cazul majorității consiliilor (95%), au fost desemnați 11 membri. Egalitatea de gen nu este echilibrată, majoritatea membrilor fiind femei (71%). Conform constatărilor, doar 17 din cele 37 de consilii sunt accesibile pentru persoanele din categoriile vulnerabile. În plus, trei consilii (CECE nr. 36 UTAG, nr. 37 – pentru localitățile din stânga Nistrului și nr. 38- pentru secțiile de votare constituite în străinătate) nu aveau spații corespunzătoare pentru desfășurarea activităților la o săptămână de la constituire.

În total, pentru scrutinele din toamnă au fost constituite 2.221 de secții de votare, inclusiv 30 de secții de votare

pentru alegătorii din stânga Nistrului și 234 de secții de votare pentru alegătorii din străinătate constituite de CEC în conformitate cu prevederile Codului electoral. Observatorii MO Promo-LEX au constatat că cele mai multe secții de votare (81%) au fost amplasate în casele de cultură și instituțiile de învățământ, inclusiv cele preșcolare.

Organizarea secțiilor de votare peste hotare s-a desfășurat conform unui cadru legal stabilit de Codul Electoral și de regulamentele CEC. Principalul criteriu de stabilire a secțiilor este participarea alegătorilor la ultimele trei scrutine, cu alte criterii complementare precum înregistrarea prealabilă și informațiile oferite de Ministerul Afacerilor Externe. O noutate în legislația electorală pentru votul din diaspora este introducerea votului prin corespondență, cu 1.994 de cetățeni înregistrați pentru acest tip de vot. CEC a aprobat trei secții pentru votul prin corespondență.

Promo-LEX a remarcat unele diferențe dintre estimările sale privind repartizarea secțiilor de votare în străinătate și cele stabilite de CEC, în special pentru Italia și Marea Britanie.

În privința **organizării secțiilor de votare pentru stânga Nistrului**, chiar dacă numărul secțiilor de votare a fost micșorat de la 41 (2021) la 30, considerăm că accesul la vot, în general, nu va fi afectat. O problemă rămâne a fi libertatea votului, întrucât experiența de observare anterioară a demonstrat că una din provocările principale este contracararea și sancționarea transportării organizate a alegătorilor, precum și a eventualelor cazuri de corupere.

Litigii electorale. În perioada de observare, Promo-LEX a constatat depunerea la CEC a cel puțin opt sesizări, majoritatea fiind declarate inadmisibile. O serie de sesizări au vizat acuzații privind utilizarea resurselor administrative, agitație electorală și altele. Promo-LEX atenționează că este necesar ca soluționarea contestațiilor să

fie efectuată în termenul prevăzut de Codul electoral (de 3 zile, cu posibilitatea de prelungire cu 2 zile), iar contestatarii să fie informați în privința căilor de atac.

În perioada monitorizată au fost depuse patru contestații în instanțele de judecată împotriva unor hotărâri ale CEC. Trei dintre acestea au fost respinse, iar în cazul unei contestații instanța a obligat CEC să emită o hotărâre motivată.

Desemnarea și înregistrarea competitorilor electorali. În perioada 21-31 august 2024, Comisia Electorală Centrală a recepționat 23 de cereri pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă (GI) în susținerea a 19 candidați la funcția de președinte, dintre care 13 au fost acceptate. Trei cereri au fost respinse, iar două nu au întrunit numărul necesar de voturi.

Din cele 13 GI cărora li s-au eliberat liste de subscripție, 9 candidați au prezentat la CEC listele de subscripție și dosarele pentru înregistrare, dintre care 4 au fost înregistrați în calitate de concurenți electorali. Pentru înregistrarea în calitate de participanți la referendumul constituțional, CEC a primit 14 cereri, înregistrând 10 participanți, dintre care 8 au optat pentru DA și 2 pentru NU.

Prestația competitorilor electorali. Promo-LEX a observat că 12 din 13 GI înregistrate au desfășurat 475 de activități pentru colectarea semnăturilor în susținerea candidaților la funcția de președinte, cu cea mai mare activitate în cazul lui Ion Chicu (PDCM), Renato Usatîi (PN) și Maia Sandu (PAS) – care cumulativ au desfășurat 71% din totalul activităților observate. Nu au fost vizibile activități de colectare a semnăturilor în cazul GI Victoria Furtună (CI).

Activitățile au avut loc predominant în Chișinău, dar și în alte orașe (Bălți, Dondușeni, Ialoveni, Căușeni), iar perioada de colectare variază între 3 și 24 de zile. Observatorii Promo-LEX au constatat că, în cazul a cel puțin trei

candidați, au fost colectate semnături de către persoane neautorizate.

În contextul referendumului constituțional, campania electorală se pare că a început înainte de termen, cu încălcarea prevederilor legale, fiind observate multiple activități de promovare cu tentă electorală, inclusiv postări sponsorizate și distribuirea materialelor informative. Mai mult, au fost identificate încălcări, precum lipsa informațiilor complete pe materialele publicitare.

Utilizarea abuzivă a resurselor administrative. Promo-LEX a identificat 13 cazuri de utilizare abuzivă a resurselor administrative de către diverse grupuri politice și autorități locale. Printre acestea, PAS a fost vizat în 8 cazuri legate de colectarea semnăturilor și promovarea UE, BE Împreună și BP Victorie au fost implicați în utilizarea resurselor educaționale și organizarea de evenimente în scopuri politice, precum și prezentarea de donații ca fiind realizate de partid. PDCM și APL au fost, de asemenea, menționați pentru abuzul resurselor administrative în procesul de colectare a semnăturilor și, respectiv, pentru promovarea discursurilor politice.

Activități cu potențial de corupere a alegătorilor. În perioada monitorizată, au fost observate activități cu potențial de corupere a alegătorilor, implicând BP Victorie și PVM. BP Victorie a distribuit ghiozdane și rechizite școlare elevilor din familii social vulnerabile și a oferit scaune cu roțile unor persoane, fiind raportate cazuri de promisiuni de bani contra semnăturilor. De asemenea, PVM a fost implicat în colectarea de semnături prin intermediul unor persoane neautorizate, care ar fi fost plătite pentru aceste servicii.

Finanțarea alegerilor și a campaniei electorale. Majoritatea GI-urilor au desemnat trezorerieri și au raportat deschiderea conturilor „Fond electoral”, cu excepția GI Alexandru Arseni (CI) și Alexandr Stoianoglo (PSRM). Unele GI-uri au întâmpinat

dificultăți în deschiderea conturilor, fiindu-le afectată activitatea. În ceea ce privește raportarea financiară, majoritatea GI-urilor au prezentat informații privind finanțarea, deși cu unele erori, și au respectat termenele. Totuși, au fost identificate nereguli în raportarea cheltuielilor. 12 GI din cele 13 GI înregistrate au raportat venituri în valoare totală de 2.009.727 de lei, dintre care 292.076 de lei – din donații materiale (15% din totalul veniturilor declarate).

Pentru activitățile de colectare a semnăturilor desfășurate de 11 GI, Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de cel puțin 580.321 lei. Cele mai mari cheltuieli neraportate au fost în cazul GI Irina Vlah (CI) – 43%, urmat de GI Maia Sandu (PAS) – 23%. Cele mai frecvente cheltuieli neraportate au fost pentru materiale promoționale (52%).

Discursul de ură. În perioada 20 august – 8 septembrie 2024, au fost identificate cel puțin 40 de cazuri de discurs de ură și alte forme de manifestare a intoleranței. Cele mai multe cazuri au fost răspândite prin intermediul rețelelor de socializare (19 cazuri) și aplicațiile mobile (10 cazuri). Cel mai des, discursurile de ură au avut la bază criteriile de apartenență politică (12 cazuri), orientarea sexuală/identitate de gen (8 cazuri) și sex/gen (6 cazuri).

Cele 40 de cazuri de discurs de ură au fost vizualizate de peste 3 milioane de ori și distribuite de peste 23 de mii de ori.

Amintim că, Asociația Promo-LEX a lansat Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional în data de 20 august. Observarea va acoperi întreaga perioadă electorală, inclusiv ziua alegerilor și, dacă va fi cazul, turul doi.

Raportul nr. 2 al Misiunii de observare poate fi accesat [aici](#).

Misiunea de observare este susținută financiar de Agenția

Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Uniunea Europeană și Fondul German Marshall din SUA, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Organizația Internațională a Francofoniei și Fundația Soros Moldova. Misiunea de observare este realizată sub egida Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827

*Erată: Ca urmare a unei erori admise, în Raportul nr. 2 al Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie, la pag. 38 a fost inclus textul "La 30 august 2024, deputata PAS Ersilia Qatrawi, membră a GI Maia Sandu, a colectat semnături în incinta primăriei din s. Răscăieți, r-ul Ștefan Vodă, în timpul programului de muncă a instituției/angajaților". Dorim să corectăm această informație, menționând că deputata Ersilia Qatrawi nu a fost implicată în procesul de colectare a semnăturilor în s. Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, textul și cifrele fiind ajustate în mod corespunzător.